

Perhehoitoliitto: Lausunto lastensuojelun poikkihallinnollisen valmisteluryhmän ehdotuksista

Perhehoitoliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi valmisteluryhmien ehdotuksista. Lausumme tässä näkemyksemme ainoastaan ehdotuksiin koskien sijoitetun lapsen luvattomia poissaoloja sijaishuoltopaikasta.

Valmisteluryhmän ehdotuksesta ei käy yksiselitteisesti ilmi, tarkoitetaanko perhehoidosta luvatta poistuvien lasten asian jatkovalmistelulla tänä vuonna jatkuvaa valmistelua vai laajempaa lastensuojelun uudistusta myöhemmällä hallituskaudella. Perhehoitoliitto kannattaa perhehoidosta ja laitoshoidosta luvatta poistuvien lasten asian valmistelua samanaikaisesti. Tämä varmistaa sen, että sijaishuollossa asuvia lapsia kohdellaan lainsäädännön tasolla yhdenvertaisesti sijaishuoltopaikasta riippumatta.

Luvatta poistumisista perhehoidossa ei ole riittävästi tietoa. Niitä tapahtuu vähemmän kuin laitoshoidossa, mutta jokainen "hatkassa" oleva lapsi on turvattomassa tilanteessa. Ennaltaehkäisy on myös perhehoidossa ensisijaisen tärkeää. Sääntelyn laajentaminen perhehoitoon voi ennaltaehkäistä tarpeettomia sijaishuollon muutoksia, jotka johtuvat viranomaisen toimintamahdollisuuksien ja erityisosaamisen puutteista.

Lapsen palauttaminen sijaishuoltopaikkaan

Lastensuojelulain säädös (69a§) luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisesta ei koske perhehoitoa. Siitä huolimatta tavoitteena on, että luvatta poistuneet lapset palaavat sijaishuoltopaikkaansa, mukaan lukien perhehoitoperheeseen. Nykytilanne johtaa siihen, että palaamisen käytännön toteutus riippuu siitä, millaisia toimijoita on paikalla ja miten he tilanteen arvioivat.

Valtionhallinnon vastuulla on lainsäädännön keinoin varmistaa, ettei lapsen oikeuksien punninta ja muu tilannekohtainen harkinta jää yksittäisen perhehoitajan vastuulle arjen akuuteissa tilanteissa. Perhehoitajalta ei vaadita ammatillista koulutusta silloin, kun perhehoidossa on alle neljä lasta. Tästä syystä on varmistettava, ettei hän joudu ratkomaan tilannetta yksin ilman riittävää tukea. Perhehoitajalla ei myöskään ole työyhteisöä, joka voisi jakaa harkintavastuuta ja tarjota osaamista.

Paikannus luvatta poistuneen lapsen löytämiseksi ja palauttamiseksi sijaishuoltopaikkaan

Perhehoitoliitto kannattaa sosiaaliviranomaiselle säädettävää toimivaltuutta, joka mahdollistaa myös perhehoitoon sijoitetun lapsen paikantamisen ja siten edistää lapsen palauttamista perhehoitoon.

Etsintä- ja palauttamissuunnitelma

Perhehoitoliitto pitää valmisteluryhmän esitystä lapsikohtaisesta etsintä- ja palauttamissuunnitelmasta hyvänä. Pyydämme, että jatkovalmistelussa kiinnitetään huomiota perhehoitajan mahdollisuuteen osallistua lapsen etsintään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Perhekohtaisesti tulisi arvioida, mitkä tehtävät sopivat perhehoitajalle osana lapsikohtaista suunnitelmaa.

Perhehoitoliiton näkemys on, ettei lapsen jalkautuva etsintä voi kuitenkaan olla perhehoitajaa velvoittava, sillä se ei aina ole perhehoidon luonteen vuoksi mahdollista.

Lapsen fyysinen ohjaaminen

Perhehoitoliitto esittää, että lapsen fyysinen ohjaaminen ilman voimakeinoja perhehoitokotiin palaamiseen motivoimiseksi säädettäisiin mahdolliseksi samalla tavalla kuin lastensuojelulaitoksen henkilöstölle kaavailtu toimivalta. Ymmärtääksemme vastaava käytäntö on mahdollinen perhehoidossa Tanskassa. Toivomme, että pohjoismainen lainsäädäntö ja mahdollinen oikeuskäytäntö selvitetään lainvalmistelun yhteydessä.

Etsintätiimin luvatta poistuneen lapsen löytämisen ja palauttamisen tehostamiseksi

Perhehoitajien ei aina ole mahdollista jalkautua etsimään luvatta poistunutta lasta esimerkiksi sen vuoksi, että perheessä asuu useampi lapsi ja/tai kysymyksessä on yhden perhehoitajan perhehoitoperhe.

Perhehoidon luonteesta johtuen Perhehoitoliitto kannattaa, että etsintätiimiä palveluna tarkasteltaisi mahdollisuutena myös perhehoidosta luvatta poistuneiden lasten löytämisen ja palauttamisen edistämiseksi.

Lopuksi

Perhehoidosta luvatta poistuminen ja myös perhehoidossa kohdatut haastavat kasvatustilanteet edellyttävät ratkaisukeskeistä, nykuteknologian huomioivaa ja lapsiperhearjen realiteetteihin perustuvaa sääntelyä. Nykyisellään sääntely on puutteellista, ja perhehoitajat joutuvat arvioimaan tilanteet yksin ilman riittävää tukea. Sosiaalityön tuki ja erityisosaaminen tilanteisiin on Perhehoitoliiton näkemyksen mukaan riittämätöntä.

Tavoitteenamme on säilyttää perhehoidon luonne ja varmistaa, että se säilyy ensisijaisena sijaishuollon muotona, eikä rajautuisi pois esimerkiksi nuorisoikäisiltä vain iän perusteella. Vahvempi sääntely edistää lapsen oikeuksien toteutumista perhehoidon arjessa.

Lisätietoja:

Anu Lehtosaari, anu.lehtosaari@perhehoitoliitto.fi, 040 310 1443

Merja Lehtiharju, merja.lehtiharju@perhehoitoliitto.fi, 040 310 1441